

Gyüdi Sándor a Szegedi Szimfonikusok irányításáról sem akar lemondani

Júliustól a színházi előadásokat is dirigálja

Megtörtént a tisztújítás a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségében, s a Szegedi Szimfonikusok vezetője, Gyüdi Sándor, aki korábban a szervezet társelnökéként dolgozott, ismét az egyesület elnökségi tagja maradt. Az igazgatókarnagy ugyanis, akit egy héttel korábban, 2008. február 15-én kineveztek a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatójának, nem akar lemondani együtteséről. Arra törekszik, hogy ezt a két megbízatást a lehető legjobban lássa el. A színházban szeretné visszaállítani a megfelelő műfaji arányokat, s úgy véli, a művészeti értékeket koncentrálni kell, így tudnak csak megfelelő erőt képviselni, és előrébb lépni. Gyüdi Sándor bízik abban is, hogy új pozíciójának köszönhetően még jobb helyzetbe tudja hozni a Szegedi Szimfonikus Zenekart.

■ Nagyon jól ismeri a Szegedi Nemzeti Színházat, s gondolom, a problémáit is pontosan látja, hiszen ez a teátrum volt az első munkahelye, és sok éven keresztül dolgozott karigazgató-karmestereként. Később a szegedi zenekarnak lett sikeres vezetője. A Szimfonikusok igazgató-karmestereként miért döntött úgy, hogy pályázik a színház főigazgatói posztjára?

Munkám és sikerélményem is akad jócskán a Szegedi Szimfonikus Zenekarnál, s az is igaz, hogy a teátrum összes gondját jól ismerem. Amikor színháztól a zenekarhoz szerződtem, a kapcsolatom azért akkor sem szakadt meg a teátrummal, hiszen az operaelőadásokat, baletteket továbbra is dirigáltam. S most nem arra szántam rá magam, hogy egy színház igazgatója legyek, hanem a Szegedi Nemzeti Színházé. Ez ugyanis az egyetlen olyan teátrum, ahol szeretném betölteni a főigazgatói pozíciót, más színház eszembe sem jutott máshová pályázni

eszembe sem jutna. Ennél a színháznál és ennél a zenekarnál folytatott munkám azt a meggyőződést erősítette bennem, hogy a szegedi előadóművészeti életnek a súlypontja, meghatározója a teátrum. Ezért igazi eredményeket csak szoros együttműködéssel lehet megvalósítani, s ennek meg kell teremteni a személyi garanciáit.

■ Mi volt győztes koncepciójának a lényege?
Nem a zenekartól akarok átnyergelni a színházhoz, az együttest a továbbiakban is irányítani fogom, a zenei tagozat pedig egyébként is a teátrum jelentős területe. Az együttműködés az operajátszás, s a zenés színházi részen korábban is fennállt. Az operatagozattal kapcsolatban több előadást, kamarapertát, gyermekelőadásokat szeretnék.

■ Többször felmerült, hogy az együttes vezetése és a főigazgatói poszt együtt összeférhetetlen... A két közalkalmazotti pozíciót betöltöbetti ugyanaz az ember?

Nem is a jogi aggályokat hangsúlyoznám, hanem a józan emberi megfontolást. S persze az is felülvizsgálatot igényel, hogy felelősséggel mi mindent tud egyetlen ember ellátni. Erre egyébként ugyanaz a válaszom, mint a jogi felvetésre: elképzelhető, hogy bizonyos hatáskörök átrendezése szükségessé válik, ennek az átgondolása éppen most folyik.

■ Ezek szerint megtartja a zenekart?

Az együttesről nem kívánok lemondani. De azok, akik a pályázatomat megismerve mellett döntöttek, ezt ennek tudatában tették. Azt a koncepciót fogadták el, mely szerint a színház és a szimfonikus zenekar alapvetően egy kézben van.

■ Olyan felvetés is napvilágot látott, hogy emiatt a későbbiek során a szimfonikus zenekar esetleg betagozódik a színház alá...

Ez semmiképp sem történik meg. Sok érv szól ugyanis az összevonás ellen. Készül egy művészeti törvény, amely önálló színházi, zeneművészeti és táncművészeti szervezetről szól. Egy zenekarnak önálló szerve-

Gyüdi Sándor

zetként kell regisztráltatnia magát, hogy állami támogatást kapjon. Már csak emiatt is 100 millió forintot meghaladó veszteséget jelentene, ha az együttes betömörülne a színház alá. Másrészt pedig nem fogok szembe menni azzal az érvvel, amit évtizedeken keresztül magam hangoztattam. A jól körülhatárolt funkciót betöltő egységnek önálló szervezatként érdemes működni. Tavaly, amikor megtörtént a szegedi művészeti élet szervezeti átalakítása, azok a változások is ebbe az irányba mutattak. A színház saját zenekara és a szimfonikus együttes egy külön szervezetben lett összevonva, amelynek egyetlen feladata a zeneművészeti tevékenység. Mindez az elmúlt esztendőben az én vezényletemmel ment végbe, és erről a folyamatról ma sem gondolkozom másképp.

■ S nem jelent ez skizofrén állapotot? Nem más időnként a színházigazgatónak az érdeke, mint a szimfonikus zenekar vezetőjének?

A teátrum főigazgatójaként az operajátszást illetően ugyanaz az érdekem, mint a zenekar irányítójaként. Egyedül arra kell figyelniem, hogy a többi műfajjal szemben ne részesítsem előnyben a saját művészeti ágamat. A balettel kapcsolatban óriási eredménynek tartom például, hogy a Magyar Állami Operaházon kívül sehol máshol nem születnek élőzenés táncelőadások, csak Szegeden. Lehet, hogy messziről nézve úgy véli valaki, az az együttes érdeke, hogy minél kevesebb munkája legyen a teátrumon be-

lül, ennek azonban én éppen az ellenkező-jét gondolom.

■ *Akadnak együttesek, ahol éppen arra törekszenek, hogy különválasszák a koncertező és a színházi előadásokon játszó együttest.*

Van, amikor kultúrpolitikai és finanszírozási okokból ez a célszerű. De akadnak olyan helyzetek, amikor nem ez a legjobb megoldás. Ha arra gondolunk, hogy próbálunk a Nyugathoz közelíteni, s az ottani mintákra koncentrálnunk, akkor azt látjuk, hogy egy Szeged méretű német városnak egyetlen zenekara van, amelyik koncertezik, és emellett a színházi árokban muzsikál. E kettő egységét képviselem a színház igazgatói posztjából is. Ahogy azt is nagyon fontosnak tartom, hogy a művészeti vezetőm Juronics Tamás lesz.

■ *A Szegedi Kortárs Balett is már évekkel ezelőtt kivált a színházból...*

Így igaz, s ez nem is jelenti azt, hogy a társulat visszatér a teátrumba, továbbra is önálló műhelyként dolgoznak. Reményeim szerint Juronics Tamás a színháznál ellátja ezt a posztot, emellett pedig vezeti tovább az együttesét. Így a teátrumnál a zene és a balett területe le van fedve, az egyetlen komoly aggály csak a prózával kapcsolatban merülhet fel. Ezen a téren pedig azt tervezem, olyan ember kerül az élére, akinek az a dolga, hogy a gazdasági, művészi önállósággal rendelkező tagozat érdekeit képviselje. Jelentős művészt hívok meg erre a posztra, nagy valószínűséggel Telihay Pétert.

■ *Van, aki úgy vélekedik, hogy így Ön lesz a város kulturális életének az egyedüli ura.*

Akad azért még emellett irodalom, képzőművészet is, s rengeteg minden, hiszen Szeged az oktatás és a tudomány városa. S nem biztos, hogy az baj, hogy ezek a dolgok egy kézben összpontosulnak. Azt, hogy mindez mennyire jelent problémát, maga a működés dönti el. Én úgy vélekedem, ezeket a műfajokat ebből a pozícióból tudom igazán jó helyzetbe hozni. Azáltal, hogy az értékeket koncentrálnuk, s hogy együtt, egy irányban haladunk, így tudunk csak olyan erőt képviselni, amely által a művészet előrébb tud lépni.

■ *Mit ért az alatt, hogy helyre akarja állítani a színházban a megfelelő műfaj arányokat?*

Az utóbbi években nagyon visszaszorult az operajátás. Hiába rendelkezik óriási hagyományokkal, hiszen Vaszy Viktor mellett említhetem Pál Tamás vagy Oberfrank Géza nevét is, akik színvonalas, a fővárossal vetekedő operai életet hoztak létre. Magyarországi bemutatókat, száznál több előadást tartottak egy szezonban. Persze azzal is tisztában vagyok, hogy ennek a korszaknak a számait már csak a gazdasági nehézségek miatt is lehetetlenség elérni. De remélem, hogy a jövőben az opera méltó módon lesz képviselve.

■ *Sokan az igazgatóválasztás kapcsán politikai játszmákat is emlegettek...*

Nagyon sok helyen váltak politikai ügyekké az igazgatóválasztások, azonban nálunk so-

kat elárulnak a közgyűlési döntés szavazat arányai. A 40 képviselőből harminchárman adták rám a voksukat, heten tartózkodtak, s ellenszavazat nem volt. Ebből azt hiszem lemeríthető, hogy nem lett senkire ráerőltetve az erősebb párt akarata, hiszen mindkét politikai oldal támogatott. Azt, hogy ebből politikai ügyet akartak kreálni, abból származik, hogy volt olyan pályázó, aki abban látta az esélyeit, hogy a megmérettetést egy másik játéktérre akarta áttolni.

■ *A másik aspiráns, Herczeg Tamás felvette, hogy vele ellentétben Ön nem nevezte meg a munkatársait...*

Hogyne neveztem volna meg? Az operatagozatot én fogom irányítani, de az operai igazgatói poszt már a jelen évad kezdete óta sincs betöltve. A művészeti vezetői pozícióra pedig Juronics Tamást kérem fel. Kicsit aggályos dolog jogi szempontból mindezt lenyilatkozni, hiszen ezeket az állásokat kötelező pályáztatni, így a kinevezett főigazgató nem mondhatja meg a pályázat előtt, hogy ki fogja az adott posztot betölteni. Én is csak arról tudok beszélni, hogy kiket fogok felkérni, hogy induljanak a pályázaton...

■ *Az egyik újságban megjelent, hogy a „mi kutyánk kölyke” – szlogenrel támogatták jelöltségét a színháziak. Ezek szerint minden marad ugyanúgy, ahogy volt?*

Ez egy szerencsétlen megfogalmazás. Azok az emberek, akik támogattak, azért tették ezt, mert ismernek munkatársként és főnök-ként. Azt a remény pedig, hogy semmi sem változik, már csak azért sem szabad komo-

TISZTELETJEGGYEL

Selejtező a paraván mögött

Ha az volna a feladat, hogy a működés ellehetetlenítése mellett esetleg több lépcsőben meg kell szüntetni, fel kell számolni a Magyar Rádió zenei együtteseit, akkor a közrádió menedzsmentje vitán felül példásan tevékenykedik, és kiemelt célprémiumot érdemel. Forgatja az ember a zenekari szintfelmérő meghallgatás hirdetésnyét, és azon tűnődik: mennyire ildomos ostobának nézni az alkalmazásunkban álló professzionista muzsikuskokat? Hol van az a határ, amikor a lelketlen leépítés egy művész megalázásába csap át? Az énekkar leépítését is hasonló meghallgatás előzte meg, a legrosszabb eredmény is 78,5 százalékos volt, mégis tizedelés lett a vége. A magát csalafintának gondoló vezetőség most „a zenekarban dolgozó művészek művészi képességeire” kíváncsi. Minden zenekari tagnak húsz percnyi, paraván

mögött játékkal kell bemutatnia „előadó-művészi képességeit”, ami oly mértékben bürokratikus gondolkodásra vall, amelyet talán már fokozni sem igen lehet. A szintfelmérő meghallgatás leánykori neve csoportos létszámlé-építés: ennek keretében az énekkar a hajdani hatvannyolc énekművész helyett most alig számlál negyvenkilencet a kismamákkal együtt. A leépülés, a leépítés tendenciáját nagy kommunikációs bravúrral sem lehet fejlődésnek beállítani. A képet az sem teszi sokkal árnyaltabbá, hogy Such György állítása szerint a zenei együttesekre vonatkozó stratégiájukat – beleértve a leépítéseket is – többek között Fischer Ádám karmesterrel, volt főzeneigazgatóval egyeztetve alakították ki, illetve hajtották végre. (Forrás: *Heti Válasz 8. évfolyam 8. szám, 2008. 02. 21., Devich Márton.*)

Mindeme mesterkedések mögött természetesen nem holmi művészi meggondolás, hanem a pénz – pontosabban a pénzhány – áll. Az előkészítés alatt álló előadóművészi törvény a regisztrációs feltételekbe rejtje azt a szikár tény, hogy egy zenekar honnan és mennyi pénzhez juthat. Hogy a jövőben egy zenekar egyáltalán létezhesen, ahhoz a tervezet szerint fenntartóval kell rendelkeznie, illetve költségvetési intézményi vagy nonprofit gazdasági társasági formában kell működnie, sőt az alapító okiratnak többek között a finanszírozás módjáról is rendelkeznie kell. A Magyar Rádió együttesei viszont kívül esnek e kritériumokon, hiszen az Országgyűlés által megszavazott 900 milliárd forint nem fenntartói támogatás, csupán egy, a költségvetésből közvetlenül az együttesek fenntartásának többletköltségeire adható (tehát nem kötelező érvényű, bármikor megvonható) összeg. A Magyar Rádióknak immár

lyan gondolni, mert művészeti vezetőnek Juronics Tamást fogom felkérni, s őt ebben a teátrumban alaposan ismerik. Mindenki tisztában van azzal, hogy a környezetétől milyen munkafegyelmet vár el, és milyen szigorral követeli meg a minőségi munkát. Így tehát máris letettem a voksomat amellett, hogy változásokra igenis szükség van.

■ *Mit gondol arról a színház.hu-n megjelent véleményről, mely szerint a Szegedi Nemzeti Színház az elmúlt öt évben gyakorlatilag leírta magát a hazai színházi térképről?*

Nem osztom teljesen ezt a vélekedést. De éppen a prózai tagozat erősítése miatt tárgyalok Teliyah Péterrel, aki a magyar színházi világban elfogadott, tehetségesnek tartott rendező. Az ő dolga lesz az, hogy olyan előadásokat hozzon létre a társulattal, amelyekre a szakma nagyobb megbecsüléssel tekint.

■ *Két évvel ezelőtt még a Zenekarnak készített interjúban azt nyilatkozta, minden lépését az irányítja, hogy jobba tegye a zenekar helyzetét...*

Ez így igaz, hiszen ez a cél vezette ezt a tettet is. Ezen a poszton még többet tehetek a Szegedi Szimfonikusokért. A zenekar nyilvánvalóan aggódik az önállósága miatt, másrészt pedig örömmel érzem azt, hogy attól is félnek, hogy én távozom a társulattól. Szerintem mindkét félelem alaptalan.

■ *Hogyan lesz ideje dirigálásra egy ekkora teátrum irányítása mellett?*

formálisan is fenntartóvá kellene válnia. A jogi tisztázás szándéka tehát, úgy tűnik, kontraproduktív eredményt hozhat: bürokratikus következményként együttesek szűnhetnek meg, számolódhatnak fel. Az összes magyar szimfonikus zenekarra vonatkozó hatástanulmány szerint azonban a Rádiózenekar anyagilag csak akkor járhat jól egy esetleges „önállósítás” után, ha az együttes fenntartására a fenntartó által folyósított összeg minimálisan eléri a normatív támogatásba bekerülő nagyobb magyar zenekarok támogatási szintjét. Ami megközelítően 350 millió forint évente, tehát lényegében nem is sokkal több, mint amennyit most a Magyar Rádió ténylegesen fordít a zenekarra.

Mindeközben az új rádiózenekari menedzser, Boldoghy Kummert Péter szerint a Magyar Rádió zenei együttese jelenleg Csipkerózsika-álmukat alusszák. Drága álom ez, hiszen gyakorlatilag alig vannak koncertek;

Ebben a színházban megvan mindenkinek a maga dolga. De mivel a teátrum elég jól strukturált, jól fel lehet osztani a feladatokat. Szerencsére sok olyan munkatársam van, aki a maga területén remekül tud döntéseket hozni. A színházban a legfelső vezetőnek elsősorban egyensúlyteremtő feladata van, s főleg át kell gondolnia, és meg kell osztania tennivalókat. Emellett bele kell, hogy férjen az életembe a művészi munka is, mert nem akarok róla lemondani.

■ *Bár július 1-től veszi át hivatalosan a teátrum irányítását, gondolom, azért most is akadnak tennivalók.*

Most van a munka nagyja, hiszen július 1-től a nyári szünet kezdődik. Szükség van tényfeltárára, önkormányzati átvilágítás is megelőzi az átadás átvételét. Másrészt meg kell ismerkednem az adatokkal, tényekkel, hiszen hiába dolgoztam a teátrumban, mindennél én sem vagyok tisztában. A gazdálkodás tényeit is alaposan tanulmányoznom kell. Akárcsak az egyes emberek szerződéseit. Aztán meg kell tervezni a jövő évadot, az előadásokat a társulat felépítését. Senkit sem szabad ugyanis hosszasan bizonytalanságban tartani, hogy lesznek-e szerepei, hogy számít-e rá a következő vezetés. Meg kell találni a megfelelő embereket, s azt is tisztán kell látni, hogy a művészi gárda milyen darabok műsorra tűzését teszi lehetővé. S bár csak július 1-jétől lépek hivatalba, március végére ki kell alakulnia mindenestül a jövő évadnak.

■ *A Szegedi Szimfonikusok következő szezonzját már megtervezte?*

nem számítva persze a nyilvános, parván mögötti szintfelmérést, ami a vezetőség szerint éppúgy zenekari szolgáltatnak számít, mintha publikum előtt játszanának. Az operaházi nagybögös szolamvezető eddig nem tudta megvillantani rejtett stratégiaalkotó képességeit – de majd most! A rendszeressé váló kamarakonzertezés például egészen reális célkitűzés: ezt – a házi selejtezőt követően megmaradó muzsikusokból is – minden további nélkül teljesíteni lehet majd. A leépítés nem lesz radikális, csak kellemetlen. (Akit eltanácsolnak, annak persze radikálisan kellemetlen lesz; de hát ez már merő stilsztika.) A komolyzenét piaci jelenségként felfogó menedzser szerint csak az a részleg maradhat fenn, amely értéket termel; a kulturális életben pedig talán az a legnagyobb baj, hogy bár mindennek tudjuk az árát, de semminek sem ismerjük az értékét. Így aztán nehéz lesz megmondani, melyik

Ez mindig attól függött, hogy mi történik a színházban, hiszen Szegeden nincsen koncertterem. Az operaelőadások, a zenés színházi produkciók határozzák meg, mikor tarthatunk hangversenyeket. Eddig jelentős nehézségeim voltak amiatt, hogy például pénteken volt egy operabemutató, a következő hétfőn pedig koncertet adott a zenekar. Ilyen gondok azonban ezentúl nem lesznek. A zenekar évadja párhuzamosan készül a színházéval, s integrálja az operaelőadásokat. Biztos, hogy így előbb fogunk elkészülni, mint a korábbi években, amikor mindig nálunk lett utoljára, májusban vagy júniusban évadterv.

■ *Milyen operákat tűz műsorra?*

Nagy pozitívum, hogy a jövő évadban lesz pluszban négy operabemutatónk a Mezzo Fesztivál keretében, s ez négyszer két előadást jelent.

■ *Nem biztos azonban, hogy csupán ezek a modern darabok kielégítik az operaszerető közönség igényeit...*

Bizonyos aggodalmakat ebben a kérdésben én magam is osztok, de ezek az előadások kitekintést jelentenek a világra. Jó dolog, hogy helybe hozunk különböző stílusú produkciókat, s várhatóan ez éveken keresztül így lesz. Ezenfelül eggyel bővül a saját bemutatóink száma is, s a három új produkciónk közül szerintem mindenki talál kedvére valót. A korábbi előadásokat is kicsit leporoljuk, jelentős vendégművészek jönnek, új szereplők lépnek bennük színpadra, szóval tényleg izgalmasabb lesz az operaellet Szegeden... R. Zs.

részleg termel értéket, ha az árut sem ismerjük fel. A „részleg” szót kulturális értelemben egyébként még a termelési regényírók se fedezték fel; Bodor Ádámnál meg kifejezetten pejoratív, kultúra- és életellenes íze van.

A bécsi és berlini modell meghonosítása egyébként program gyanánt jól hangzik – kérdés, mi rejlik mögötte valójában. Az például biztosan nem a modell része, hogy a menedzsernek karizmatikusnak kell lennie. Nem: karizmatikusnak a karmesternek kell lennie; a menedzsernek „csupán” eredményesnek. S remélhetőleg ez sem az olyan eljárások intézményesülését jelenti, mint amit muzsikus körökben rebesgetnek, miszerint Balassa Sándor zeneszerzőtől hárommilliót kért a Magyar Rádió, hogy előadja a művét és átadja a koncertfelvételt lemezkiadás céljából...

Csontos János